

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДНІПРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНО-ЕКОНОМІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ

Біотехнологічний факультет
Спеціальність 207 «Водні біоресурси та аквакультура»
Другий (магістерський) рівень вищої освіти

ДОПУСКАЄТЬСЯ ДО ЗАХИСТУ:

Завідувач кафедру водних
біоресурсів та аквакультури

д. б. н., проф. _____ Роман НОВІЦЬКИЙ

«_____» _____ 2024 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття освітнього ступеня «Магістр»

**СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ СПОРТИВНОГО
РИБАЛЬСТВА В ДНІПРОПЕТРОВСЬКІЙ ОБЛАСТІ**

Здобувач
другого (магістерського)
рівня вищої освіти

_____ Ігор АГЕЄНКО

Керівник
кваліфікаційної роботи,
д.б.н., професор

_____ Роман НОВІЦЬКИЙ

Дніпро-2024

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДНІПРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Біотехнологічний факультет
Кафедра водних біоресурсів та аквакультури
Спеціальність 207 «Водні біоресурси та аквакультура»

ЗАТВЕРДЖУЮ:

Завідувач кафедри,

д. б. н, проф. _____ Роман НОВІЦЬКИЙ

« ____ » _____ 2023 р.

ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ МАГІСТРА
_____ **АГЕСНКУ Ігорю Миколайовичу** _____

1. НА ТЕМУ: «Сучасні тенденції розвитку спортивного рибальства в Дніпропетровській області»

керівник роботи Новіцький Роман Олександрович, д.б.н., професор

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Затверджена наказом ректора університету від «22» січня 2024 р. № 47

2. Термін здачі здобувачем вищої освіти закінченої роботи до 15.02.2024 р.

3. Вихідні дані до кваліфікаційної роботи: робота викладена на 57 сторінках, містить 4 таблиці, проілюстрована 9 рисунками, складається з наступних розділів: анотації, термінів, визначень і скорочень, вступу, сучасні аспекти світового риболовного спорту (огляд літератури), матеріал та методи дослідження, динаміка розвитку спортивного рибальства в Дніпропетровській області, тенденції і перспективи розвитку спортивного рибальства в умовах мілітарних викликів та післявоєнного відновлення України, охорони праці та безпеки у надзвичайних ситуаціях, висновків та рекомендацій, списку використаної літератури, який включає 64 джерела (у тому числі 21 іноземних) та додатків.

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки: надати оцінку сучасному стану спортивного рибальства у світі та Україні зокрема; здійснити комплексні дослідження риболовного спорту на водоймах Дніпропетровської області; проаналізувати кількісні та якісні характеристики спортивного рибальства Дніпропетровської області та їх динаміку; проаналізувати і узагальнити отримані дані, підготувати рекомендації щодо перспектив розвитку спортивного рибальства в умовах мілітарних викликів та післявоєнного відновлення України.

5. Консультанти по роботі, з зазначенням розділів проекту, що стосуються

Розділ	Консультант	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
5. Охорона праці та безпека у надзвичайних ситуаціях			

6. Дата видачі завдання: « ____ » _____ 20 ____ р.

Керівник _____ (підпис)

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Етапи дипломної роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1	Обрання теми кваліфікаційної роботи. Отримання завдання.	Жовтень 2023 р.	
2	Виконання теоретичної частини роботи: робота з літературою, опрацювання джерел.	Жовтень-листопад 2023 р.	
3	Опрацювання отриманих результатів досліджень	Жовтень-листопад 2023 р.	
4	Узагальнення результатів, підготовка розрахунків, текстової частини, діаграм і графічного матеріалу	Листопад 2023 р.	
5	Підготовка чернетки кваліфікаційної роботи	Листопад 2023 р.	
6	Робота з науковим керівником, опрацювання текстової частини, виправлення помилок. Консультування щодо охорони праці та техніки безпеки	Грудень 2023 р. – січень 2024 р.	
7	Підготовка чистового варіанту дипломної роботи. Перевірка тексту на антиплагіат та оригінальність	Лютий 2024 р.	
8	Підготовка презентації. Передзахист кваліфікаційної роботи	Лютий 2024 р.	
9	Захист дипломної роботи	Лютий 2024 р.	

Здобувач

другого (магістерського) рівня

вищої освіти

_____ Ігор АГЕСНКО

Керівник кваліфікаційної роботи

_____ Роман НОВИЦЬКИЙ

ЗМІСТ

АНОТАЦІЯ	5
ТЕРМІНИ, ВИЗНАЧЕННЯ І СКОРОЧЕННЯ	6
ВСТУП	8
1. СУЧАСНІ АСПЕКТИ СВІТОВОГО РИБОЛОВНОГО СПОРТУ (огляд літератури)	11
1.1. Риболовний спорт як похідна компонента рекреаційної риболовлі	12
1.2. Сучасні напрямки риболовного спорту у світі ...	13
1.3. Світові досягнення рибалок-спортсменів України (2001–2023 рр.)	14
2. МАТЕРІАЛ ТА МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕНЬ	26
3. ДИНАМІКА РОЗВИТКУ СПОРТИВНОГО РИБАЛЬСТВА В ДНІПРОПЕТРОВСЬКІЙ ОБЛАСТІ	28
4. ТЕНДЕНЦІЇ І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СПОРТИВНОГО РИБАЛЬСТВА В УМОВАХ МІЛІТАРНИХ ВИКЛИКІВ ТА ПІСЛЯВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ	39
5. ОХОРОНА ПРАЦІ ТА БЕЗПЕКА У НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЯХ	43
5.1. Організація охорони праці	43
5.2. Інструкція з охорони праці при пересуванні по кризі	44
5.2.1. Загальні положення	44
5.2.2. Вимоги безпеки перед початком робіт	44
5.2.3. Вимоги безпеки під час робіт	44
5.2.4. Вимоги безпеки при аварійній ситуації	45
5.2.5. Вимоги безпеки після закінчення робіт	45
5.3. Надання першої допомоги людині при утопленні	46
5.4. Надання першої допомоги при пораненнях та забиттях	46
ВИСНОВКИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ	47
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	50
ДОДАТКИ	56

АНОТАЦІЯ

кваліфікаційної роботи на здобуття освітнього ступеня «Магістр»

студента ІІ курсу групи МгВБА3-1-22

кафедри водних біоресурсів та аквакультури

заочної форми навчання біотехнологічного факультету ДДАЕУ

АГЕСНКА Ігоря Миколайовича на тему:

«Сучасні тенденції розвитку спортивного рибальства в

Дніпропетровській області»

Метою кваліфікаційної роботи є аналіз сучасного стану і тенденцій розвитку спортивного рибальства Дніпропетровської області як складової частини любительського (рекреаційного) рибальства.

Для досягнення мети було поставлено наступні *завдання*:

- надати оцінку сучасному стану спортивного рибальства у світі та Україні зокрема;

- здійснити комплексні дослідження риболовного спорту на водоймах Дніпропетровської області;

- проаналізувати кількісні та якісні характеристики спортивного рибальства Дніпропетровської області та їх динаміку;

проаналізувати і узагальнити отримані дані, підготувати рекомендації щодо перспектив розвитку спортивного рибальства в умовах мілітарних викликів та післявоєнного відновлення України.

Об'єкт дослідження – спортивне рибальство Дніпропетровської області.

Предмет дослідження – кількісні та якісні характеристики спортивного рибальства та тенденції його розвитку в регіоні.

Дипломна кваліфікаційна робота викладена на 57 сторінках, містить 4 таблиці, проілюстрована 9 рисунками, складається з наступних розділів: анотації, термінів, визначень і скорочень, вступу, сучасні аспекти світового риболовного спорту (огляд літератури), матеріал та методи дослідження, динаміка розвитку спортивного рибальства в Дніпропетровській області, тенденції і перспективи розвитку спортивного рибальства в умовах мілітарних викликів та післявоєнного відновлення України, охорони праці та безпеки у надзвичайних ситуаціях, висновків та рекомендацій, списку використаної літератури, який включає 64 джерела (у тому числі 21 іноземних) та додатків.

ТЕРМІНИ, ВИЗНАЧЕННЯ І СКОРОЧЕННЯ

Короп-фішинг – спосіб спортивної ловлі коропа та білого амура на донну снасть з використанням насадки – бойла [32].

Мормишка – риболовна снасть у вигляді свинцевої (олов'яної, вольфрамової) дробинки із впаяним гачком, яка використовується зазвичай під час зимової (інколи літньої) риболовлі [32].

Неолімпійський спорт – напрям спорту, пов'язаний з організацією та проведенням спортивних змагань з неолімпійських видів спорту та підготовкою спортсменів до цих змагань [15].

Підводне полювання – вид любительського рибальства, під час якого добування (вилов) водних біоресурсів здійснюється безпосередньо рибалкою шляхом вільного пірнання (без застосування автономних дихальних пристроїв) у водне середовище, з використанням спеціального спорядження для підводного полювання або без такого [37].

Спінінг (англ. *spinning*) – спосіб ловлі хижих риб на рухому принаду [32].

Спорт – діяльність суб'єктів сфери фізичної культури і спорту, спрямована на виявлення та уніфіковане порівняння досягнень людей у фізичній, інтелектуальній та інших підготовленостях шляхом проведення спортивних змагань та відповідної підготовки до них. Спорт має такі напрями: дитячий спорт, дитячо-юнацький спорт, резервний спорт, спорт вищих досягнень, професійний спорт, спорт ветеранів фізичної культури і спорту, спорт ветеранів війни, олімпійський спорт, неолімпійський спорт, службово-прикладний та військово-прикладний спорт, спорт осіб з інвалідністю тощо [15].

Спортивне рибальство – вид любительського рибальства, що здійснюється в порядку загального використання, з установленням певних вимог до проведення спортивних змагань або кваліфікаційних нормативів [13].

Спортсмен – фізична особа, яка систематично займається певним видом (видами) спорту та бере участь у спортивних змаганнях [15].

Фідер – рибальська донна снасть, а також спосіб риболовлі з дна з годівницею [32].

ДДФРС – Дніпропетровська обласна федерація риболовного спорту

КФРС – Київська федерація риболовного спорту

КДО – Кубок Дніпропетровської області

КУ – Кубок України

ЧДО – Чемпіонат Дніпропетровської області

ЧС – Чемпіонат світу

ЧУ – Чемпіонат України

ФРСУ – Федерація рибальського спорту України.

FIPSeD – Міжнародна федерація зі спортивної ловлі риби в прісній воді
(Fresh Water International Sport Fishing Federation)

ВСТУП

На початку розвитку людського суспільства рибальство забезпечувало людину калорійною і різноманітною їжею. Саме тому розселення людських популяцій тисячі років завжди пов'язувалося з озерами, річками, прибережними зонами морів.

Звичайно, тисячоліття рибальством займалися суто у споживчих цілях (для їжі, переробки та продажу). Досліджувати риб як об'єкти природи, використовувати знання про розповсюдження риб, їх поведінку, щоб ловити для розваги і відпочинку почали відносно недавно. Сотні і навіть тисячі років людина розробляла та удосконалювала різноманітні підходи і способи ловлі риби, винаходила снасті для індивідуальної (особистої) риболовлі. Наприклад, про бамбукові вудлища і клеєні бланки з них згадується в книзі китайського автора «Чуанг Цзе» (950 рік до н. е.). Античний автор Оппіан (149–179 роки н. е.) докладно писав про особливості ловіння морської та прісноводної риби. Котушка для намотування волосіні в Китаї відома вже понад 1000 років [33, 40].

На сьогодні любительське рибальство у світі (за кордоном частіше використовується термін «*recreational fishery*») є надзвичайно популярним напрямом аквакультури, потужним чинником фізичного оздоровлення мільйонів людей у більшості розвинених країн.

В Європі *recreational fishery* займається до 32,2 % (Норвегія) населення [33].

Відповідно до законодавства України спортивне рибальство – це різновид любительського рибальства, що здійснюється в порядку загального використання з установленням певних вимог до проведення спортивних змагань або кваліфікаційних нормативів [13, 37].

Потрібно підкреслити, що любительське рибальство (до складу якого входить і спортивне рибальство) – це не просто хобі мільйонів людей, воно має потужний і часто неоцінений вплив на гідроекосистеми [4, 9, 21, 34, 44,

48]. Це – потужний чинник природокористування, тому любительське рибальство сьогодні є об'єктом серйозних наукових досліджень.

Перші змістовні наукові дослідження любительського рибальства і його впливу на стан рибних запасів здійснені в СРСР у 1960–1970-х роках. Певні аспекти любительського рибальства в Україні наприкінці 1970-х – на початку 1980-х рр. вивчав Укррибгосп УРСР, але до 1991 року наукові дослідження були припинені [29, 30].

Дослідження любительського рибальства в незалежній Україні в 1992 році розпочали науковці Дніпропетровського державного університету (ДДУ, нині – ДНУ ім. Олесь Гончара), потім до них доєдналися дослідники із Запоріжжя. У 1999 році приймаються перші з моменту проголошення Незалежності Правила любительського та спортивного рибальства.

З 2015 р. перспективну тему *recreational fishery* продовжує вивчати Дніпровський державний аграрно-економічний університет (проф. Р. О. Новіцький з колегами).

У 2022 р. приймається нова редакція Правил любительського та спортивного рибальства (2022).

Якщо на початку 1990-х років любительське рибальство вивчали поодинокі дослідники, то вже у 2010-х роках питання *recreational fishery* починають розглядати у закладах вищої освіти України. Наприклад, у Національному аграрному університеті (нині – НУБіП України) вперше у навчальних робочих планах з'являється дисципліна «Аматорське та спортивне рибальство» для здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «Магістр» [33]. Ця дисципліна вже за кілька років викладається у 12 ЗВО України аграрного спрямування, які мають кафедри водних біоресурсів та аквакультури.

Проф. Р. О. Новіцький зазначає [33], що в Дніпровському державному аграрно-економічному університеті, крім базової дисципліни «Любительське та спортивне рибальство» для магістрів, у 2021/2022 навчальному році з'являється також вибіркова дисципліна «Любительське та спортивне

рибальство» для здобувачів вищої освіти ОС «Бакалавр» (спеціальності 207), а також вибіркова дисципліна «Основи любительського та спортивного рибальства» для здобувачів освіти ветеринарного, інженерно-технологічного, водогосподарського факультетів.

Отже, інтерес до вивчення різноманітних аспектів любительського (рекреаційного) рибальства в Україні та Дніпропетровській області зокрема на сьогодні є значним.

Зазначимо, що на тлі значної вивченості саме любительського рибальства багато аспектів риболовного спорту, його розвитку в Україні та Придніпровському регіоні залишаються недослідженими.

Саме тому *метою* нашої роботи є аналіз сучасного стану і тенденцій розвитку спортивного рибальства Дніпропетровської області як складової частини любительського (рекреаційного) рибальства.

Для досягнення мети було поставлено наступні *завдання*:

- надати оцінку сучасному стану спортивного рибальства у світі та Україні зокрема;

- здійснити комплексні дослідження риболовного спорту на водоймах Дніпропетровської області;

- проаналізувати кількісні та якісні характеристики спортивного рибальства Дніпропетровської області та їх динаміку;

- проаналізувати і узагальнити отримані дані, підготувати рекомендації щодо перспектив розвитку спортивного рибальства в умовах мілітарних викликів та післявоєнного відновлення України.

1. СУЧАСНІ АСПЕКТИ СВІТОВОГО РИБОЛОВНОГО СПОРТУ

(огляд літератури)

Рибальство як добування водних біоресурсів є одним з найдавніших способів добування їжі, виступає тією господарською системою, яка на частині земної кулі протягом багатьох десятиків тисячоліть була панівною, а у деяких регіонах світу зберегла таке своє значення і до сьогодні [50, 51].

З плином часу відношення до риболовлі як способу добування їжі та кормових ресурсів змінювалося. На сьогодні існує думка, що вже у Середньовіччі рибальство, крім суто господарського заняття, почало відігравати важливу рекреаційну роль, набуло риси справжнього відпочинку, особливо у Франції, Британії, Іспанії, Німеччині [44–47]. Відомо, що перший трактат зі спортивного рибальства з'явився в Англії в 1496 році. Тоді у другому виданні «Книги святого Елбана» був підготовлений розділ «Керівництво з ловіння риби вудочкою» авторства абатиси Юліани Барнес [33].

У західноєвропейських країнах, таких як Франція та Німеччина рибальство часто розглядається з позицій рекреації та спорту. У країнах Північної Європи – Великій Британії, Норвегії, Данії – воно більше відіграє роль як спосіб добування їжі [50].

Країни Східної Європи (Польща, Угорщина, Чехія та інші) приділяють розвитку рекреаційного рибальства дуже велику увагу. Наприклад, законодавчо видано багато постанов про організацію любительського рибальства, охорону навколишнього середовища, відновлення рибних запасів у внутрішніх водах тощо [53, 64].

Зазначимо, що ще на початку 1990-х років у Польщі були вперше організовані форельні і коропові рибні господарства за спортивним принципом «Catch and Release» («Упіймав – Відпусти»). На сьогодні такі господарства на території Польщі кількісно зростають, адже польські вчені і чиновники вважають такі методи одним з найбільш важливих економічних та соціальних явищ у межах внутрішнього рибальського сектору Польщі.

Функціонування таких господарств розглядаються як нова ефективна модель управління рибальством [40].

1.1. Риболовний спорт як похідна компонента рекреаційної риболовлі

На сьогодні, під визначенням **спортивного рибальства** слід розуміти вид любительського рибальства, що здійснюється у порядку загального використання, з установленням певних вимог до проведення спортивних змагань або кваліфікаційних нормативів [13]. Вважається, що спортивне рибальство – це екологічно спрямована похідна рекреаційного рибальства. Його філософія полягає в популяризації принципу «Catch and Release», обережного ставлення до риби як до спаринг-партнера (не їжі) [18].

В Україні риболовним спортом опікується Федерація риболовного спорту України (ФРСУ), яка є членом «Міжнародної федерації зі спортивного лову риби у прісній воді» (FIPSeD).

FIPSeD – це найчисленніший підрозділ «Міжнародної конфедерації зі спортивного лову риби» (CIPS), що була заснована 22.02.1952 року у Римі (Італія). Вона об'єднує національні федерації понад 115 країн та налічує понад 50 мільйонів асоційованих членів.

Крім FIPSeD до Міжнародної конфедерації зі спортивного лову риби (CIPS) входять ще три федерації: «Міжнародна федерація зі спортивного лову риби в морі» (FIPS-M), «Міжнародна федерація з кастингового спорту» (FIPS-Casting) та «Міжнародна федерація зі спортивного лову риби нахлистом» (FIPS-Mouche).

Щорічно FIPSeD організовує понад 10 чемпіонатів та кубків світу серед чоловіків, жінок, молоді, ветеранів та людей з інвалідністю. З 2001 року завдяки членству у FIPSeD, національна збірна України також бере участь у них.

Зазначимо, що у таких країнах як Великобританія, Італія, Франція, США давно існує поняття «професійний рибалка-спортсмен». Під терміном «професійний» мається на увазі експерт, який отримує основний дохід від своєї спортивної діяльності (на кшталт професійних боксерів чи футболістів).

Основну частину доходу такого рибалки-спортсмена складають отримані на чемпіонатах і кубках, фестивалях спонсорські гонорари, призові, доходи від рекламної, освітньої та видавничої діяльності. Рибальський зарубіжний спорт є масовим, популярним, економічно розвиненим, представляє величезну індустрію, яка охоплює виробничу, торгіву, рекламну, розважальну галузі [44, 47].

1.2. Сучасні напрямки риболовного спорту у світі

Відповідно до положень Міжнародної федерації зі спортивної ловлі риби в прісній воді (FIPSeD) в Європі розрізняють такі види риболовного спорту:

- лов риби поплавковою вудкою;
- лов риби з льоду на мормишку;
- лов риби спінінгом з берега;
- лов риби спінінгом з човна;
- лов риби фідером (донною снастю);
- лов коропа (короп-фішинг) [52].

З урахуванням бурхливого розвитку риболовного спорту на сучасному етапі кількість спортивних дисциплін значно збільшилася [62], і спортсмени України мають змогу взяти участь у змаганнях з таких дисциплін:

- ✓ Метод-фідер – FEEDER FREE STYLE METHOD
- ✓ Вулична риболовля – STREET FISHING
- ✓ Ловля з льоду на мормишку
- ✓ Ловля риби нахлистом
- ✓ Ловля риби поплавцевою вудкою
- ✓ Ловля риби спінінгом з берегу
- ✓ Ловля риби спінінгом з каяку
- ✓ Ловля риби спінінгом з човна
- ✓ Ловля форелі у озерах
- ✓ Спортивна ловля коропу
- ✓ Спортивна ловля фідером

1.3. Світові досягнення рибалок-спортсменів України (2001–2023 рр.)

30 січня 1998 року можна вважати відправною точкою для офіційного існування в Україні риболовного спорту. Саме тоді Київській федерації риболовного спорту (КФРС), яка була створена ще у 1970-і роки в СРСР, надається юридичний статус із внесенням до Єдиного державного реєстру об'єднань громадян та благодійних організацій. У цей час понад 20 років очолює КФРС тренер, суддя національної категорії зі спорту **Яків Андрійович Двірний** – відомий в Україні та поза її межами ентузіаст відродження та розвитку риболовного спорту в незалежній Україні.

Інтерес до риболовного спорту в Україні зростає, і у 2001 році Київська Федерація риболовного спорту визнає Регламент і Правила FIPSeD та у вигляді виключення на договірних засадах бере участь у першому для незалежної України Чемпіонаті світу.

У 2002 році зареєстрована громадська організація «Федерація риболовного спорту України» (ФРСУ), яку очолив **Сергій Іванович Бурдак**. ФРСУ – всеукраїнське громадське об'єднання, яке зареєстроване в Держкомспорті України при відділі неолімпійських видів спорту. ФРСУ з моменту свого утворення є повноправним членом Міжнародної федерації зі спортивної ловлі риби в прісній воді (FIPSeD) [52], уповноважена організувати змагання національні чемпіонати та кубки України, а також формувати й направляти збірні країни на чемпіонати світу та Європи.

Чемпіон України Сергій Бурдак на посту керівника Федерації (2002–2008 рр.) активно займався розбудовою риболовного спорту в обласних центрах України, сприяв підвищенню кваліфікації спортсменів і підготовці судей національної категорії.

Саме в період з 2003 р. до 2010-х років в Україні з'являються регіональні (обласні) федерації рибальського спорту: Федерація АР Крим, Федерація риболовного спорту Вінницької області, Федерація риболовного спорту Волинської області, Дніпропетровська обласна федерація рибальського спорту, Донецька обласна федерація рибальського спорту,

Житомирська обласна федерація рибальського спорту, Федерація рибальського спорту Закарпатської області, Запорізька обласна федерація рибальського спорту, Київська обласна федерація рибальського спорту, Федерація рибальського спорту Івано-Франківської області, Луганська обласна федерація рибальського спорту.

На початку 2000-х розпочинаються численні спортивні змагання з різних напрямів риболовлі.

На змаганні World Carp Cup – 2002 (Румунія), що проходив за п'ятидобовою програмою безперервно команда «Фішка» братів Віктора та Олега Свінцових (м. Київ) посіла 9-е місце серед 111 команд-учасниць з різних країн світу.

Як спортсмени-універсали Віктор і Олег Свінцови змагались в складі збірної команди України на Чемпіонаті Світу з ловлі риби на мормишку (Рига, 2002 р.).

У 2003 році відбувається Кубок України з ловлі риби поплавковою вудкою. Переможці у командній першості: Віктор Свінцов, Олег Свінцов, Віктор Сакало і Геннадій Шмирьов.

Утворюється Українська Коропова Ліга, яка проводить щорічні змагання з ловлі коропа у 4 тури: 1 тур – «Золотий Короп» (журнал «Рыболов-Украина», 2 тур – «Кубок Карпат» (Янош Селеш спільно з журналом «Світ рибалки», 3 тур – Відкритий чемпіонат Києва – «Кубок Арсенал» (КФРС спільно з журналом «Рыболовный мир») і 4 тур – «Срібний короп» (Ян Кронік, Одеса). Змагання проводяться згідно Міжнародних правил з ловлі коропа за принципом «спіймав-зафіксував-відпустив».

У 2004 році Чемпіонат Києва «Мормишка–2004» виграє команда киян у складі Богдана Антоневича, Бориса Саксонова, Андрія Саксонова.

У тому ж році київські рибалки-спортсмени В. Сакало і Г. Шмирьов в складі команди стали Чемпіонами України по зимовій ловлі «Мормишка – 2004». У Дмитра Новгородського – 2 місце в особистому заліку.

Влітку 2004 року відбувається Чемпіонат Києва – Кубок «Арсенал-спінінг-2004». 1 командне місце вибороли спортсмени журналу «Мир риболова» (у складі Я. Яковенко, В. Подолінного і Д. Галузинського). В особистому заліку «срібло» – у Д. Корзенкова, «бронза» – у Д. Смайловського.

Взимку 2005 року на чемпіонаті Києва з ловлі риби зимовою вудкою на мормишку переможцем стала молодіжна команда «Флагман» в складі О.Обломова, О. Федченко і А. Чередника. Друге місце у команди С. Бурдака, Д. Новгородського і Г. Шмирьова, треті – команда редакції журналу «Рыболовный мир» (О. Терещук, Д. Корзенков, В. Квітка).

В особистому заліку чемпіон змагань – Д. Новгородський, «срібло» у С. Бурдака, 3-є місце – в О. Обломова.

У 2005 році відбулося кілька національних першостей і Чемпіонат світу-2005 з ловлі коропа в проточній воді.

На чемпіонаті України з ловлі риби спінінгом з берега (9-10.05.2005 р, Вінниця, 66 учасників) команда редакції журналу «Рыболовный мир» в складі О. Терещука, Д. Корзенкова і С. Макія виборола 2-е командне місце. В особистому заліку Д. Корзенков зайняв 2-е призове місце, виконавши норматив майстра спорту України з риболовного спорту.

Влітку 2005 року на Чемпіонаті України 2005 р. з ловлі риби спінінгом з човна в особистому заліку Чемпіоном України став киянин Вадим Волинець, виборовши право на присвоєння йому звання майстра спорту України. Серед 20 команд-учасниць команда журналу «Современная рыбалка» в складі В. Волинця, І. Волинця і С. Антоненко виборола 2-е призове місце. В першу десятку увійшли кияни С. Макій (5 місце), С. Байталоха (7-е), Є. Федоренко (9-е), А. Смайловський (10-е). Єдина жінка на цьому змаганні – Наталія Плугіна із Донецька (у подальшому стане керівником ДонОФРС) – виборола 11 місце серед 60 учасників.

На Чемпіонаті Києва 2005 р. з ловлі риби спінінгом з човна переможцем змагань став Богдан Антоневич, а серед юнаків – Андрій Саксонов.

На Кубку України «Херсонська блесна-2005» киянин Андрій Мельник зайняв 3-є призове місце в особистому заліку, виконавши норматив кандидата в майстри спорту України.

Влітку 2005 року відбувається Чемпіонат України з ловлі риби поплавковою вудкою (40 учасників). Відомий спортсмен С. Бурдак зайняв 7 місце.

На Чемпіонаті Києва – Кубок «Арсенал-2005» (с. Круглик, Київська область) брали участь 40 команд з 18 міст України. Чемпіоном стала досвідчена київська команда «Фішка» (брати Олег та Віктор Свінцови).

У цьому ж році відбувався Чемпіонат світу-2005 з ловлі коропа в проточній воді (р. Святого Лаврентія, штат Нью-Йорк, США), що проходив по 5-добовій програмі. Чемпіоном світу стала команда Англії. Збірна команда України в складі киянина Володимира Пузія і харків'янина Валерія Скорика виборола 9-е місце серед 114 команд-учасниць (результат – біля 300 кг риби). Українці не могли навіть претендувати на Кубок Світу, тому що з незрозумілих причин в'їзні візи отримали лише 3 із 6 українських спортсменів.

Необхідно відмітити проведення у 2005–2007 рр. Федерацією риболовного спорту АР Крим (президент Валерій Мельничук) Міжнародного дитячого риболовного Фестивалю «Поплавок» (Симферополь), щорічних змагань з ловлі морської риби «Кримський сарган» (Ялта), «Пеламіда» (Севастополь), «Блесна», «Уклейка».

У 2008 році Президентом Федерації риболовного спорту України на підставі голосування членів президіуму ФРСУ обраний **Олександр Владиславович Терещук**. Цього року у ФРСУ вперше почали з'являтися титульні спонсори, які забезпечили фінансову підтримку спортсменам української збірної для участі у міжнародних змаганнях.

2009 рік став для риболовного спорту України справжнім проривом. На VI Чемпіонаті світу з підльодного лову (Польща, 14–15 лютого 2009 р.) команда України виборола золото, а Олексій Зайко (м. Дніпропетровськ)

отримав бронзову медаль в особистому заліку. Вперше в історії українські рибалки-спортсмени стали володарями золотих медалей міжнародної організації спортивного рибальства FIPSeD. Склад збірної команди України з підльодного лову в 2009 році: Дмитро Корзенков (м. Київ, капітан); Олексій Зайко (м. Дніпропетровськ); Іван Шевич (м. Рівне); Богдан Дем'янчук (м. Рівне); Сергій Машенцев (м. Чернівці); Сергій Байталоха (м. Київ, запасний); Віталій Левченко (м. Київ, тренер).

У жовтні 2009 року на Чемпіонаті світу з ловлі хижої риби спінінгом з човна, що пройшов у Казахстані, українські спортсмени-спінінгісти вибороли золоті медалі як в командному, так й в особистому заліках (Олександр Слободянюк, Олег Демидко). За два дні змагань українські спортсмени упіймали 480 риб загальною вагою 186,92 кг.

Склад збірної команди спінінгістів України-2009: Володимир Солодовников (м. Херсон, капітан команди), Олег Антонюк (м. Вінниця), Олександр Слободянюк (м. Ізюм), Олег Демидко (м. Ялта), Андрій Дикун (м. Київ), Олександр Клюкин (м. Харків).

Влітку 2009 року відбувається Міжнародний кубок з ловлі риби фідером. Переможець в особистому заліку – 17-річний юнак-спортсмен Олексій Страшний (м. Київ). Срібний призер Кубку – Євген Буглак (м. Київ).

У лютому 2011 року на території України під егідою FIPSeD вперше було проведено Чемпіонат світу з ловлі риби на мормишку (Печенізьке водосховище, Харківська область). На змаганнях були присутні спортсмени-рибалки з 14 країн світу. Чемпіоном світу з підльодного лову у 2011 році стала команда України. Друге місце посіла команда Польщі, а третє – спортсмени з Латвії.

В особистому заліку здобув перемогу киянин Дмитро Корзенков. Станом на 2011 рік Дмитро – найтитулованіший спортсмен України – десятиразовий чемпіон світу з ловлі риби на мормишку та спінінгом!

Друге місце в особистому заліку виборола латвійська спортсменка Рита Верза-Грабовська, «бронза» – в українського спортсмена Олексія Зайко (м. Дніпропетровськ).

1–2 вересня 2011 р. в Італії на р. Тибр відбувся Чемпіонат світу з ловлі фідером у рамках III Всесвітніх риболовних ігор. Киянин Олексій Страшний став першим чемпіоном світу з ловлі риби фідером в індивідуальному заліку. Третє місце у особистому заліку посів ще один українець – Олег Боев (Дніпропетровськ). У командному заліку наші фідеристи стали срібними призерами, лише трішки програвши збірній росії. На третьому місці фінішувала команда Нідерландів.

Збірна України була представлена: Ігором Веселовським (м. Івано-Франківськ) – капітан, чотириразовий чемпіон України в особистому та командному заліку, переможець всеукраїнських змагань; Олексієм Страшним (м. Київ) – володар Міжнародного кубка з ловлі риби фідером 2009 року в особистому заліку, дворазовий володар Міжнародного кубка з ловлі риби фідером-2009, 2010 року в команді, триразовий володар Кубка України в особистому заліку, дворазовий володар Кубка України у командному заліку, володар Кубка Дружби (Білорусь), бронзовий призер Чемпіонату України в команді-2011, володар Кубка Федерації в команді-2011; Євгеном Буглаком (м. Київ) – чемпіон України в команді 2009 року, срібний призер Міжнародного кубка з ловлі риби фідером-2009, переможець всеукраїнських змагань; Олегом Боевим (м. Дніпропетровськ) – володар кубка України 2011 року в команді, срібний призер Кубка України 2009 і 2010 року в команді, срібний призер чемпіонату України-2010 в команді; Олександром (Аліком) Тарановим (м. Дніпропетровськ) – володар кубка України 2011 року в команді, срібний призер Кубка України 2010 року в команді, срібний призер чемпіонату України-2010 в команді та особистому заліку; Володимиром Ісько (м. Київ) – запасний спортсмен. Переможець чемпіонату і Кубка Києва в командному заліку-2011; Сергієм Ріпкою (м. Київ) – тренер і представник команди. Володар Міжнародного кубка з ловлі риби фідером 2010 року в

особистому заліку, дворазовий володар Міжнародного кубка з ловлі риби фідером в команді, срібний і бронзовий володар Кубка України в особистому заліку, дворазовий володар Кубка України у командному заліку. Володар Кубка Дружби (Білорусь) в команді, бронзовий призер чемпіонату України в команді-2011, володар Кубка Федерації в команді-2011; Анатолієм Дубиною – тренер, керівник фідерного напрямку. Переможець чемпіонату і Кубка Києва в командному заліку-2011, Чемпіон Києва-2011,.

У лютому 2012 року команда України виборола срібло на ІХ Чемпіонаті світу з підлідної ловлі, який проходив у Казахстані (Капчагайське водосховище з Золото у міжнародних змаганнях завоювала команда Білорусі, при цьому українські спортсмени лише на 1 бал поступилися переможцям. Бронзу виборола команда з Польщі. Збірна України була представлена спортсменами: Терещук Олександр, Левченко Віталій, Корзенков Дмитро, Новгородський Денис, Щевич Іван, Зайко Олексій.

У 2012–2021 рр. Федерацію рибальського спорту України очолював **Віталій Васильович Левченко**. Під його керівництвом прискорилося створення регіональних федерацій рибальського спорту, зросла кількість титульних спонсорів, які фінансово забезпечували участь збірних України з різних напрямків риболовного спорту на чемпіонати світу. У цей період з'являються нові відокремлені напрями змагань – ловіння риби на морі та ловля форелі спінінгом з берега [33].

В 2016 році на Чемпіонаті світу з ловлі спінінгом з берегу збірна України виборола 3-є місце.

В 2017 році на Чемпіонаті світу з ловлі спінінгом з берегу (Італія) збірна України посідає 2-е місце. Склад збірної України: тренери – Усков Валентин, Вerezуб Олег, Чебан Кирило, Борис Сергій; спортсмени – Сизон Олег, Потилицький Денис, Ремешовський Олександр, Порхун Ігор, Вільгуцький Владислав, Боженко Назар. Останні п'ять спортсменів за результатами змагань виконали вимоги на майстра спорту міжнародного класу (О. Сизон

раніше отримав МСМК). Це перші світові досягнення українців у напрямі «ловля спінінгом з берегу»!

На XIX Чемпіонаті світу зі спортивної ловлі коропа (20–23 вересня 2017 р., Угорщина, водойма Deseda) брали участь 26 збірних. Українська збірна лідирувала з самого старту турніру, не поступаючись суперникам у жодному турі. Вперше в історії світового карпфішингу, не залишивши шансів суперникам, збірна України завоювала золоті медалі Чемпіонату світу-2017.

Україну на XIX Чемпіонаті світу зі спортивної ловлі коропа представляв рибальський клуб «Кричевичі» (м. Львів) у складі спортсменів: Роман Івасишин, Ігор Івасишин, Василь Безносько, Маркіян Сениця, Роман Погоріляк, Іван Баник, Дмитро Лавриненко та Віталій Луценко. Тренери: Дамір Шихотаров, Тарас Сендега, Владислав Бугай.

В 2018–2020 роках українські спортсмени у дисципліні «Лов риби з льоду на мормишку» відповідно виборювали 4 місце і три «бронзи» [52].

У 2021 році рибалки-спортсмени української збірної стали чемпіонами світу з ловлі риби спінінгом з берега (Італія), а також у тому ж 2021 році – срібними призерами Чемпіонату світу з флет-фідеру (Угорщина).

Необхідно відзначити, що протягом 2004–2021 років постійним популяризатором спортивного рибальства в Україні і медіа-партнером численних Чемпіонатів та Кубків виступала телепрограма «О рибалке всерьез» на чолі з автором і ведучим Романом Новіцьким [33].

Напад російської федерації на Україну і початок широкомасштабного вторгнення унеможливив багато спортивних подій, у тому числі й міжнародного спрямування. Участь збірних України в закордонних поїздках на Чемпіонати світу і Європи скоротилася на 70%.

Тим не менше, воєнні 2022–2023 роки виявилися найбільш продуктивними для українського рибальського спорту.

У вересні 2022 року жіноча збірна України триумфально перемогла на Чемпіонаті світу з коропа-фішингу (*Women's Carp Fishing World Championships-2022*) (рис. 1).

Наступного, 2023 року, збірна України з короп-фішингу стала срібним призером *3rd Carp Fishing for Women World Championship* у Франції.

2nd Women's Carp Fishing World Championship
Brasenose 2 - Hardwick Lakes - Oxford

FINAL TEAM RANKING

Date 03-09-2022
Organization English Federation

Ranking	Nation	Team Penalties	Total Weight (g)	Best Weight of Pair (g)	Big Fish (g)	Total Fish (Nr.)	Weight 9 Pair Penalties
1	Ukraine	9	162675	114150	14400	17	4 - 2 - 3
2	England	10	142275	60325	13400	14	1 - 5 - 4
3	Latvia	11	160800	107725	20300	15	3 - 7 - 1
4	Netherlands	13.5	153375	143000	14950	14	6.5 - 1 - 6
5	Wales	14.5	110825	91175	13900	11	6.5 - 3 - 5
6	France	14.5	92500	50600	15300	8	6.5 - 6 - 2
7	Italy	17	55275	27500	9600	7	2 - 8 - 7
8	Hungary	18.5	54150	54150	16950	6	6.5 - 4 - 8

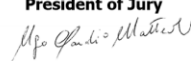
Owned FIPSeD 	Time 13:06:07	President of Jury
--	------------------	--

Рис. 1. Підсумковий протокол *Women's Carp Fishing World Championships-2022* [52].

У жовтні 2022 року чоловіча збірна України стала віце-чемпіоном світу зі стріт-фішингу (*1st World Championship Streetfishing*) в Нідерландах (м. Зволле).

У лютому 2023 року національна збірна України з ловлі риби на мормишку – знову перша на *19th World Ice Fishing Championship*.

Досягнення рибалок-спортсменів України у світі беззаперечні, у деяких спортивних дисциплінах українці – багаторічні лідери!

Саме тому у січні 2024 року збірна України в оновленому світовому рейтингу «Ice Fishing World Championship» (2017–2023) утримує беззаперечну першу сходинку п'єдесталу пошани (табл. 1), а три спортсмени України – Олексій Зайко (м. Дніпро), Віталій Стадніченко (м. Дніпро), Павло

Хвас (м. Луцьк) – входять у ТОП-10 рейтингу найсильніших спортсменів світу із зимової риболовлі (табл. 2)[1, 52].

На жаль, необхідно зазначити, що тривожна ситуація у воюючій країні під час широкомасштабного вторгнення російської федерації призвела до прикрих випадків втечі за кордон деяких провідних рибалок-спортсменів, членів збірних України. Агентство «Інтерфакс-Україна» оприлюднило відповідь Міністерства молоді і спорту України щодо довічної спортивної дискваліфікації таких спортсменів [63]. Отже, в Україні сімох тренерів і 37 спортсменів позбавлено п'ятдесяти чотирьох спортивних звань у 2022–2023 роках, у тому числі у 2023 році звань «Майстер спорту» було позбавлено 26 спортсменів. Позбавлений звання майстра спорту України з риболовного спорту харківський спортсмен Артур Білан (ФРСХО). Підкреслимо, що він був неодноразовим призером та Чемпіоном Харківської та Дніпропетровської області з ловлі риби спінінгом з берегу, призером Чемпіонатів України зі спінінгу... Але скористався можливістю виїхати за кордон, представляючи Україну, і проти закону залишитися там!

Тим не менше, спортивне рибальство в Україні потужно розвивається, і після перемоги над підступним ворогом – російською федерацією – рибалки обов'язково долучаться до розбудови країни і спортивно-риболовної галузі. Любительське і спортивне рибальство сьогодні – надзвичайно популярне захоплення мільйонів людей [45], і ми впевнені, що природні багатства водойм України, розвинена інфраструктура рекреаційного рибальства здатні забезпечити потужне відродження і подальший розвиток спортивного рибальства в країні!

Багаторічний рейтинг збірної України з ловлі риби на мормишку (2001–2023 рр.), за [52]

Ice Fishing World Championship																					
RANK	NATION	YEAR*																			
		2001	2002	2004	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2022	2023	2001–2023
1.	Ukraine	5	7	7	6	6	1	10	1	2	4	1	1	3	1	4	3	3	3	1	69
2.	Lithuania	8	3	4	2	2	5	4	4	5	8	5	6	2	4	3	1	4	1	2	73
3.	Latvia	2	2	1	1	3	2	5	3	4	12	10	4	5	2	2	4	5	8	3	78
4.	Russia	1	5	2	5	1	3	3	6	6	1	3	3	11	3	1	6	2	5	12	79
5.	Belarus	4	4	6	4	5	8	12	5	1	12	2	5	1	6	7	2	7	2	12	105
6.	Poland	8	9	10	3	4	4	2	2	3	9	4	10	4	10	5	7	8	4	5	111
7.	Finland	7	1	5	9	10	10	7	9	10	2	6	2	6	9	8	5	1	10	7	124
8.	Estonia	8	8	9	7	7	9	8	7	11	10	7	9	11	5	11	9	10	7	8	161
9.	Sweden	3	6	3	8	8	7	9	10	8	5	11	12	8	14	12	12	9	11	9	165
10.	United States of America	8	9	11	12	12	11	1	8	9	3	12	11	9	8	9	10	14	13	10	180
11.	Kazakhstan	8	9	11	10	12	12	6	11	7	6	9	7	11	7	6	16	12	13	12	185
12.	Mongolia	8	9	11	12	12	12	12	15	12	7	13	8	7	12	10	13	11	6	6	196
13.	Norway	8	9	11	12	12	12	12	15	12	12	15	13	10	11	13	11	6	9	4	207
14.	Bulgaria	8	9	11	12	9	6	12	12	12	12	8	14	11	13	14	8	14	13	12	210
15.	Canada	6	9	8	12	12	12	11	15	12	12	15	14	11	15	14	16	14	13	12	233

Примітка. *У 2003, 2005, 2006, 2021 році Чемпіонати світу не відбувалися. Цифрами показані зайняті у світових першостях місця. Червоним фоном виділені результати країн, які не брали участь у змаганнях, або не допущених до змагань у 2023 році (росія та білорусь).

Багаторічний рейтинг спортсменів світу з ловлі риби на мормишку (2017–2023) [52]

Ice Fishing World Championship											
RANK	ANGLER	NATION	YEAR*							W	PENALTIES
			2017	2018	2019	2020	2022	2023	2017–2023		
1.	Račkauskas Deividas	Lithuania	80	22	4	7	3	5	121	80	41
2.	Zayko Oleksii	Ukraine	10	3	26	73	6	1	119	73	46
3.	Raciborskis Harijs	Latvia	80	1	25	17	26	21	170	80	90
4.	Youdzenkov Aliaksei	Belarus	15	35	15	30	1	62	158	62	96
5.	Nikula Harri	Finland	43	5	30	1	63	20	162	63	99
6.	Stadnichenko Vitaliy	Ukraine	6	15	17	2	63	62	165	63	102
7.	Khvas Pavlo	Ukraine	80	74	10	13	2	7	186	80	106
8.	Dzen Ivan	Belarus	23	6	5	12	63	62	171	63	108
9.	Kinerts Raimond	Latvia	11	4	46	3	45	62	171	62	109
10.	Florezczak Robert	Poland	37	33	6	39	27	9	151	39	112
11.	Koska Arūnas	Lithuania	80	8	13	18	11	62	192	80	112
12.	Korzenkov Dmytro	Ukraine	80	34	32	24	23	11	204	80	124
13.	Schaub Chad	United States of America	19	11	40	73	63	6	212	73	139
14.	Maslov Valerii	Russia	4	2	73	9	63	62	213	73	140
15.	Wojtak Radoslaw	Poland	80	14	34	35	63	18	244	80	164
16.	Rossi Jussi	Finland	34	71	50	5	38	38	236	71	165
17.	Eliseev Dmitry	Russia	1	13	81	73	18	62	248	81	167
18.	Novhorodskii Igor	Ukraine	80	7	81	73	7	3	251	81	170
19.	Sillanpää Antti	Finland	80	37	2	73	63	4	259	80	179
20.	Kõmmits Ranel	Estonia	80	55	11	73	28	16	263	80	183
21.	Atmanavičius Modestas	Lithuania	24	74	81	73	5	8	265	81	184
22.	Manov Denis	Estonia	27	74	81	33	24	28	267	81	186
23.	Bolyakhin Sergey	Russia	12	74	29	25	63	62	265	74	191
24.	Skvirba Arturas	Lithuania	20	74	81	73	4	22	274	81	193
25.	Yakubovich Vadim	Belarus	71	24	7	37	63	62	264	71	198

Примітка. *За відсутності у 2021 р. Чемпіонату світу у цей рік рейтингування не відбулося.

2. МАТЕРІАЛ ТА МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕНЬ

Дослідження спортивного рибальства Дніпропетровської області здійснювали впродовж 2022–2023 рр. на водоймах регіону, у тому числі Кам'янському та Дніпровському водосховищах, їх притоках (річки Самара, Оріль, Кільчень, Базавлук, Ворскла, Вовча в межах Дніпропетровської та Запорізької областей), ставках та озерах.

Інформацію збирали методами безпосереднього огляду уловів рибалок-спортсменів під час спортивних змагань (чемпіонатів та кубків Дніпропетровської області, титульних фестивалів), аналізували результати сезонних змагань з поплавочної та фідерної риболовлі, спінінгу, короп-фішингу, зимової ловлі риби на мормишку. Використано також матеріали з особистих баз даних автора як головного судді спортивних змагань за 2008–2023 рр. (протоколи окремих турів змагань, підсумкові протоколи (рис. 2).

Підсумки			Особистий залік		
Набережная р.Днепр по ул. Маршала Малиновского в районе Мерефо-Херсонского моста, г. Днепропетровск.			10.05.2014 - 11.05.2014		
#	Учасник	Команда	Кіл-ть	Бали	Сумма Місць
1	Боев Олег (к) .	SHIMANO 1 (Днепропетровск)	2	2350	2
2	Олейник Олег (к) .	SHIMANO 2 (Днепропетровск)	2	3120	4
3	Зайко Алексей (к) .	Атлас-Энерго (Днепропетровск)	2	2900	4
4	Таранов Алик .	SHIMANO 1 (Днепропетровск)	2	3920	4,5
5	Солодовник Николай .	G.Stream 2 (Запорожье)	2	2060	5
6	Пугач Алексей (к) .	G.Stream (Запорожье)	2	2230	8
7	Кадурын Владимир .	G.Stream (Запорожье)	2	1500	10
8	Гуров Сергей .	Днепр 1 (Днепропетровск)	2	1870	11
9	Нетяга Константин .	Атлас-Энерго (Днепропетровск)	2	1150	11
10	Демиденко Евгений .	Днепр-Запорожье (Днепр-Запорожье)	2	1360	12,5
11	Турженнич Владислав (к) .	А-фишка (Днепропетровск)	2	1520	14
12	пест еренко владимир (к) .	ЗРК Мегаміх (Запорожье)	2	1290	15
13	Шаня Евгений (к) .	G.Stream 2 (Запорожье)	2	1600	16
14	Морозов Дмитрий (к) .	M2 (Днепропетровск)	2	1450	16,5
15	Морозов Егор .	M2 (Днепропетровск)	2	1070	16,5
16	Кондратенко Иван .	Камуфляж (Днепропетровск)	2	990	17
17	Исаев Павел .	А-фишка (Днепропетровск)	2	930	18,5
18	Ярещенко Влад .	Fish Line (Днепропетровск)	2	1480	19
19	Якубович Константин .	ключевое место (Мелитополь - Днепропетровск)	2	730	19,5
20	Виноградов Владимир .	FLAGMAN 2 (Днепропетровск)	2	690	21,5
21	Айвазов Андрей .	ключевое место (Мелитополь - Днепропетровск)	2	1410	22
22	Жутенко Максим (к) .	ЗРК-Трофей (Запорожье)	2	800	22
23	Соловей Петр (к) .	Днепр-Запорожье (Днепр-Запорожье)	2	740	22
24	Сорока Богдан.(к) .	Днепр 1 (Днепропетровск)	2	620	22
25	Дворниченко Артем .	ЗРК-Мегамікс-2 (Запорожье)	2	1120	23
26	Захарченко Иван .	ЗРК-Мегамікс-2 (Запорожье)	2	610	23
27	Деев Виктор (к) .	FLAGMAN 2 (Днепропетровск)	2	700	24

Головний суддя
Головний секретар

_____/И. Н. Агеенко/
_____/И. . Агеенко/

Интернет-магазин fishUp.com.ua
Лучшие снасти для рыбалки!

Web: <http://fishup.com.ua>
E-mail: eugene@fishup.com.ua
Тел: +38 (095) 7416760

Рис. 2. Підсумковий протокол Відкритого Кубка Дніпропетровської області, 2014 р. Фото Головного судді Ігоря АГЕЄНКА

Всього проаналізовано перебіг і результати 29 чемпіонатів, кубків, титульних фестивалів Дніпропетровської області з різних напрямків риболовного спорту. Досліджено 1838 уловів рибалок-спортсменів. Під час загального збору матеріалів та обробки отриманих даних користувалися загальноприйнятими базовими методиками іхтіологічних та рибогосподарських досліджень [22–24, 39], а також методикою дослідження рекреаційного рибальства [3]. Аналізували вітчизняні та зарубіжні літературні джерела про тотожні дослідження на водоймах світу [54, 55]. Систематичні назви представників іхтіофауни України приведені за працями Мовчана Ю. В. [25].

Кількісні та якісні показники любительського рибальства аналізували з точки зору тривалості спортивного лову протягом доби, кількості днів під час змагань, розглядали спосіб риболовлі, масу улову, кількість упійманих риб в улові, їх видовий склад. Отримані дані заносили до польового журналу, де вказували: дату та місце лову, погодні умови, знаряддя лову, способи спортивного рибальства (з криги, з човна, з берегу), час на водоймі (години), види риб, розміри (см), масу риби (кг), загальну кількість осіб одного виду (шт./кг). Для визначення результатів змагань оцінювали масу улову в балах (1 г = 1 бал).

Під час проведення спортивних змагань з рибальства вилучення представників іхтіофауни (водних біоресурсів) здійснюється відповідно до діючого законодавства та положень для певного напрямку риболовного спорту [37].

Отриманий матеріал піддавали статистичній обробці з використанням пакетів прикладних програм Excel for Windows [59–61] та аналізували. Узагальнення отриманих даних та підготовку кваліфікаційної роботи здійснювали в Науково-дослідному центрі «Водні біоресурси та аквакультура» при однойменній кафедрі Дніпровського державного аграрно-економічного університету у жовтні 2023 р. – лютому 2024 р.

3. ДИНАМІКА РОЗВИТКУ СПОРТИВНОГО РИБАЛЬСТВА В ДНІПРОПЕТРОВСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Громадська організація «Дніпропетровська обласна федерація риболовного спорту» зареєстрована Дніпропетровським обласним управлінням юстиції у 2007 році (рис. 3). ДОФРС об'єднує спортсменів Дніпропетровської області, здійснює заходи з розвитку та популяризації рибальського спорту, організовує та проводить обласні чемпіонати і кубки. Дніпропетровська обласна федерація риболовного спорту також формує склади збірних команд області і організовує їх участь в національних першостях.

Рис. 3. Актив Дніпропетровської обласної федерації риболовного спорту (2007 р.)

В Україні національні та обласні змагання з рибальського спорту проводяться у шести основних видах: ловлі риби поплавочною вудочкою, фідером (донна ловля), спінінгом з берегу та човна, з криги на мормишку і

ловлі коропа (короп-фішинг). Також з 2000-х років організуються Чемпіонати України з ловлі морської риби поплавочною вудочкою і спінінгом у морі. Звичайно, всі такі змагання мають свої регламенти, правила та положення. Будь-який спортсмен має змогу виступати як в одній, так і в кількох дисциплінах. Переважна більшість спортсменів є професіоналами одного різновиду (напрямку) спортивної риболовлі. Але в складі Дніпропетровської обласної федерації риболовного спорту є значна кількість рибалок-спортсменів, які успішно виступають у кількох дисциплінах і мають високі досягнення (табл. 3).

Таблиця 3.

Перелік рибалок-спортсменів Дніпропетровської обласної федерації риболовного спорту, які виступають у різних дисциплінах

№№ з.п.	П. І. Б. спортсмена	Спортивна дисципліна	Спортивні звання
1	2	3	4
1.	ЗАЙКО Олексій	Мормишка, поплавочна вудочка	Заслужений майстер спорту
2.	ПЕТРАШ Юрій	Мормишка, спінінг	Майстер спорту
3.	БОНДАРЬ Сергій	поплавочна вудочка, фідер	Кандидат в майстри спорту
4.	ФОМЕНКО Ігор	Мормишка, поплавочна вудочка	Кандидат в майстри спорту
5.	АГЕСНКО Ігор	Мормишка, фідер	Майстер спорту
6.	СОРОКА Богдан	Мормишка, фідер	Майстер спорту
7.	ПЕРЕПЕЛИЦЯ Роман	Фідер, мормишка, морська ловля риби поплавочною вудочкою	Майстер спорту
8.	КОНІН Михайло	Мормишка, спінінг	Майстер спорту
9.	ТАРАНОВ Алік	Мормишка, фідер	Майстер спорту

Практично усі турніри Дніпропетровської обласної федерації риболовного спорту мають статус відкритих, які дозволяють брати у них участь спортсменам з інших областей і спортивних федерацій. Такий підхід

дозволяє рибалкам-спортсменам зустрічатися не лише в рамках національних першостей, а й протягом усього року у різних регіонах України.

Відбір рибалок-спортсменів. Зазначимо, що у формуванні рейтингу обласної ФРС та її збірної команди рибалки-спортсмени з інших областей не беруть участі, навіть внаслідок перемоги на «чужих» обласних змаганнях.

Формування збірних команд Дніпропетровської області здійснюється декількома способами. Можуть відбуватися міські чи районні спортивні змагання з різних дисциплін, переможці яких делегуються для участі в обласних чемпіонатах.

Зазвичай членами збірних команд Дніпропетровської області стають переможці обласних чемпіонатів (рис. 4). Можуть застосовуватись спеціальні відбіркові турніри (для обрання певної кількості членів збірної серед кількох найсильніших спортсменів), відбір за рейтинговою системою.

Рис. 4. Переможці Чемпіонату Дніпропетровської області з ловлі риби фідером (Дніпропетровськ, 2012)

Кількість команд, що представляють область на національних Чемпіонатах та Кубках, у різних видах рибальського спорту визначається неоднаково. У змаганнях з ловлі риби поплавочною вудочкою область представляється тільки однією командою. У змаганнях з ловлі риби спінінгом та фідером кількість команд регламентується квотою області. Наприклад, якщо збірна команда області минулого року посіла високе місце, цього року область може бути представлена двома або навіть трьома командами (рис. 5).

Обрання складу національної збірної команди у різних дисциплінах також визначається по-різному. Зазвичай застосовується система відбору, що базується на результатах національних змагань, тренувальних зборів і індивідуальному національному рейтингу рибалок-спортсменів.

Чемпіонат України з лову риби на мормишку 2015р.

Підсумки

Командний залік

Дніпропетровська обл. м.Підгороднє ,БВ "Рибачий стан", р.Самара

31.01.2015 - 01.02.2015

#	Команда	Місто	Кіл-ть	Бали	Сумма місць
1	"АКВА-ШТОРМ"	Дніпропетровська обл.	10	13286	33
2	ФРСХО	Харківська обл.	10	9611	46
3	РОФРС	Рівненська обл.	10	9406	46
4	команда м. КИЇВ	м.Київ	10	9302	50
5	"ТМ Дмитрук"	Волинської обл.:	10	8651	51
6	"Волжанка-NERO"	Київська обл.	10	9476	54
7	ТОФРС	Тернопільська обл.	10	7662	60
8	"ЗРК Мегамікс"	Запорізька обл.	10	7407	63
9	"Перекаат"	Вінницька обл.	10	6808	71
10	ДонОФРС	Донецька обл.	8	4886	76

Рис. 5. Представленість команд обласних ФРС на Чемпіонаті України з ловлі риби на мормишку (2015 р.). *Фото Ігоря АГЕСНКА*

Відповідно до Закону України «Про фізичну культуру і спорт» [15], успішний виступ у першостях з риболовного спорту дає можливість спортсмену здобути спортивні звання [15 , ст. 42]. Наприклад, за 1–3 місця на

чемпіонатах областей рибалкам-спортсменам надається перший спортивний розряд. Для виконання нормативу кандидата у майстри спорту України необхідно вибороти 3–4 місця на Чемпіонаті України, або 2–3 місця у фіналі Кубка України. Звання «Майстер спорту України» присвоюється спортсмену, який виборов 4–6 місця на Чемпіонаті, Кубку світу, або 3–4 місця – на Чемпіонаті, Кубку Європи, або 1–2 місця – на Чемпіонаті України, або 1 місце – у фіналі Кубка України.

Майстер спорту України міжнародного класу – це спортсмен, який був призером чи переможцем Чемпіонату, Кубку світу (1–3 місце), або Чемпіонату, Кубку Європи (1–2 місця) [36].

На сьогодні Дніпропетровська обласна федерація риболовного спорту (ДОФРС) є однією з найбільших і найтитулованиших регіональних федерацій в Україні. До її складу входять понад 70 рибалок-спортсменів, з яких 30 мають звання кандидатів у майстри спорту (КМСУ), 14 – майстри спорту України (МСУ), 5 – майстри спорту України міжнародного класу (МСМК) і два заслужені майстри спорту України з риболовлі (рис. 6).

Рибальські клуби. Необхідно відрізнити рибальські клуби, асоціації та інші організації. Клуби також можуть організовувати та проводити змагання з рибальського спорту. Клуби не є осередками ФРСУ, хоча можуть входити до обласних ФРС як колективні члени. Клубні турніри проводяться на комерційній основі і для ФРСУ мають статус неофіційних.

Протягом року в Україні проводять десятки комерційних першостей з різних дисциплін: найчастіше – з короп-фішингу, спінінгу та фідеру.

Масштаб клубних змагань може бути міським, районним, обласним, національним (і навіть міжнародним). Він залежить тільки від можливостей організатора. Участь у комерційних змаганнях – це добра можливість для спортсменів Дніпропетровської області постійно підтримувати спортивну форму, зустрічатися з досвідченими експертами з інших областей України та зарубіжжя.

Рис. 6. Посвідчення КМСУ (Пономаренка Дмитра, 2019 р.) та МСУ (Азарова Віталія, 2021 р.) – членів ДОФРС.

В табл. 4 наведені вибрані першості, Чемпіонати і Кубки Дніпропетровської області і України, які були організовані і проведені Дніпропетровською обласною федерацією риболовного спорту (головний суддя змагань Ігор АГЕСНКО).

Кількісні показники спортивних змагань Дніпропетровської ОФРС. Крім суто якісних показників участі спортсменів у різних спортивних змаганнях з риболовного спорту (наявність титулованих спортсменів, розрядників, кількість заходів за кожною дисципліною, кількість учасників тощо) розглянемо кількісні характеристики спортивних змагань ДОФРС.

Спортивні заходи ДОФРС у 2008–2022 рр.

Роки	Назва спортивного заходу	Місце проведення	Дата	Кількість команд /учасників
1	2	3	4	5
2008	Чемпіонат Дніпропетровської області з ловлі риби поплавочною вудочкою	м. Дніпропетровськ, Фестивальний причал	19–20.04	22
	«Кубок Славутича» з ловлі риби поплавочною вудочкою	Дніпропетровська область, Орільська дамба, р. Дніпро	14–15.06	18
2009	Відкритий Чемпіонат Дніпропетровської та Запорізької областей з ловлі риби спінінгом з берегу	м. Перещепине, канал Дніпро-Донбас	2–3.05	18/54
	Кубок України з ловлі риби поплавочною вудочкою серед клубів	м. Дніпропетровськ, наб. Малиновського	16–17.05	12/48
2010	Кубок Славутича – ловля риби поплавочною вудочкою	м. Дніпропетровськ, наб. Малиновського	21–23.05	18
	Чемпіонат Дніпропетровської області з ловлі риби поплавочною вудочкою	м. Дніпропетровськ, Фестивальний причал	25–27.06	20
2011	Чемпіонат Дніпропетровської області з ловлі риби поплавочною вудочкою	м. Дніпропетровськ, Фестивальний причал	10–12.06	9
2012	Кубок Дніпропетровської області з ловлі риби фідером	м. Дніпропетровськ, наб. Малиновського	26–27.05	16/32
	Відкритий Чемпіонат Дніпропетровської та Запорізької областей з ловлі риби поплавочною вудочкою	Дніпропетровська область, Новомосковський район, с. Хащеве, б/о Дубрава, р. Самара	9-10.06	7/21
	Чемпіонат Дніпропетровської області з ловлі риби спінінгом з човна	м. Підгороднє, р. Самара	15–17.07	17/34
	Чемпіонат Дніпропетровської області з ловлі риби фідером	м. Дніпропетровськ, наб. Малиновського	15–16.09	11/22
2013	VI Відкритий Чемпіонат Дніпропетровської області з ловлі хижої риби спінінгом з берегу	м. Преображенка, канал Дніпро-Донбас	12–14.04	28/84
	Кубок Дніпропетровської області з ловлі риби фідером	м. Дніпропетровськ, наб. Малиновського	18–19.05	16/32
	Відкритий Чемпіонат Дніпропетровської області з ловлі хижої риби спінінгом з човна	Дніпропетровська область, с. Радянське, б/в «Перлина», р. Дніпро	13–14.06	8/16
	Nemiroff Кубок України з лову хижої риби спінінгом з човна		25–27.07	27/84

	Чемпіонат Дніпропетровської області з ловлі риби фідером	Орільська дамба, с. Радянське, р. Дніпро	3–4.08	11/22
2014	Відкритий Кубок Дніпропетровської області з ловлі риби фідером	м. Дніпропетровськ, наб. Малиновського	10–11.05	16/32
	Відкритий Чемпіонат Дніпропетровської області з ловлі хижої риби спінінгом з берегу	м. Перещепине, канал Дніпро-Донбас	17–18.05	12/36
	Чемпіонат України з лову хижої риби спінінгом з човна	Дніпропетровська область, с. Радянське, б/в «Перлина», р. Дніпро	16–18.06	22/44
	Риболовні Ігри «Флагман»	Орільська дамба, с. Радянське, р. Дніпро	22.06	58
	STATUS Чемпіонат України з ловлі риби фідером (1 етап)	Орільська дамба, с. Радянське, р. Дніпро	8–10.08	11/44
2015	Чемпіонат України з лову риби на мормишку	Дніпропетровська область, м. Підгороднє, б/в «Рибачий стан», р. Самара	31.01–1.02	10/50
	Відкритий Кубок Дніпропетровської області з ловлі риби фідером	Орільська дамба, р. Дніпро	18.07	17/34
2016	Відкритий Чемпіонат Дніпропетровської області з ловлі риби на мормишку	Дніпропетровська область, м. Підгороднє, р. Самара	9–10.01	14/42
	FLAGMAN Чемпіонат Дніпропетровської області з ловлі риби фідером	Орільська дамба, р. Дніпро	16–17.07	7/14
	FLAGMAN Street Fishing Dnepr	м. Дніпро, Фестивальний причал	3.09	14/14
2020	FLAGMAN Осінній Кубок Дніпропетровської області з ловлі риби фідером	с. Новоселівка, б/в RiverClub, р. Самара	12.09	29
2021	FLAGMAN Кубок Дніпропетровської області з ловлі риби фідером	Орільська дамба, р. Дніпро	10–11.07	13/26
2022	Чемпіонат Дніпропетровської області з ловлі риби на мормишку	Дніпропетровська область, м. Підгороднє, р. Самара	14–18.01	16

За результатами кожного етапу Чемпіонату чи Кубку Дніпропетровської області, Чемпіонату або Кубку України складається підсумкова таблиця з уловами спортсменів у тій чи іншій дисципліні. Загальна маса улову спортсмена чи команди зазвичай переводиться у бали, тобто 1 г маси улову = 1 балу. Ми проаналізували результати 29 ЧДО, КДО, ЧУ та КУ, які

проводилися під егідою Дніпропетровської обласної федерації риболовного спорту у 2009–2021 рр. Окремо розглядали результати змагань з фідерної риболовлі, спінінгу (з берега та з човна), ловлі риби поплавочною вудочкою. Командні результати (улови всіх спортсменів) узагальнювали і визначали усереднені улови однієї команди за 2 дні змагань.

Аналіз представили у графічному вигляді (рис. 7).

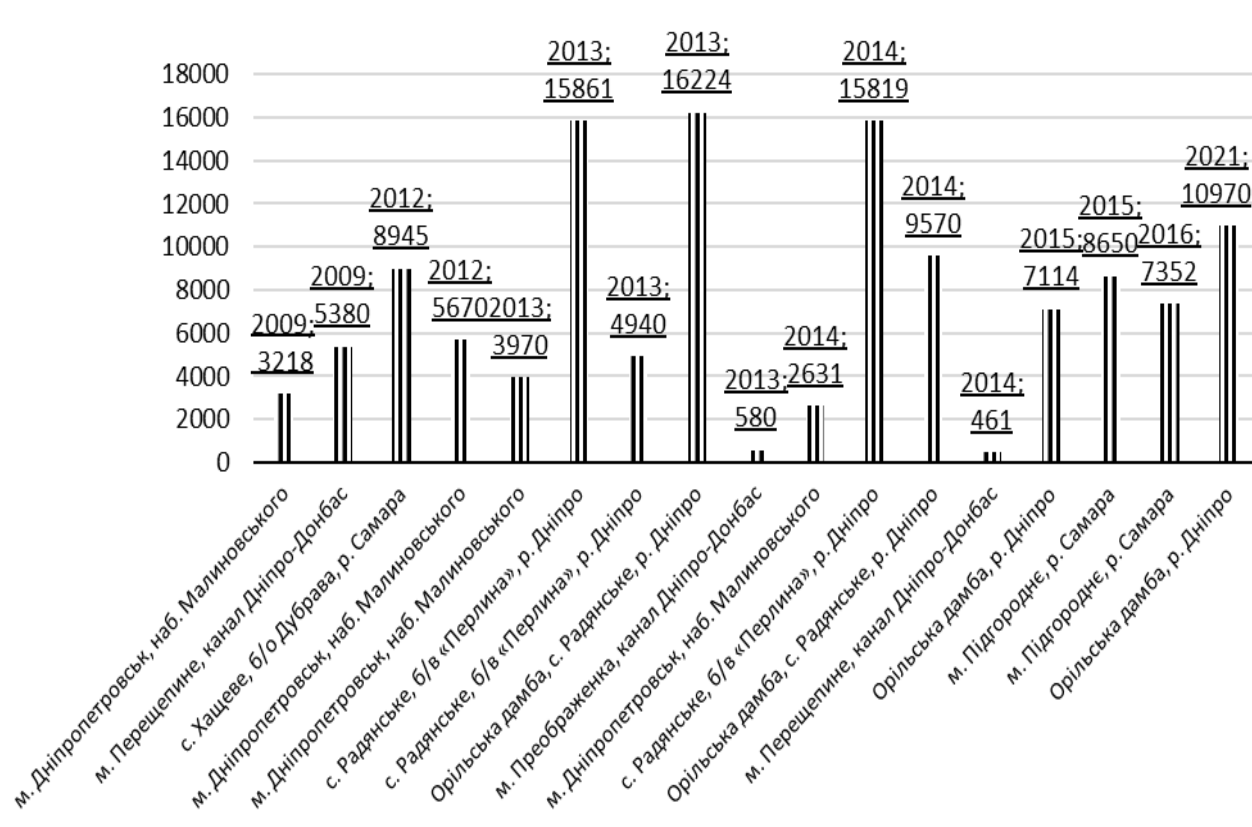

Рис. 7. Усереднені результати спортивних змагань ДОФРС з різних дисциплін на різних локаціях

Необхідно зазначити, що відповідно до кількісних показників найбільші усереднені улови фіксуються для змагань зі спінінгу з човна (Чемпіонат України на Кам'янському водосховищі) та фідеру (Кубок Дніпропетровської області, Орільська дамба, Кам'янське водосховище).

У першому випадку мета спортсмена-спінінгіста упіймати крупну хижу рибу – сома звичайного *Silurus glanis*, щуку звичайну *Esox lucius*, судака звичайного *Sander lucioperca*, окуня річкового *Perca fluviatilis*, білизну

звичайну *Aspius aspius*. Причому, згідно з Правилами любительського рибальства, забороняється брати рибу, яка менше мінімальної дозволеної міри, а також не зазначених в Положенні до змагань риб (охоронюваних [16, 42, 43] або «мирних») (рис. 8).

а

б

в

Рис. 8. Склад деяких уловів на Чемпіонаті України з лову хижої риби спінінгом з човна 16–18.06.2014 р.: а) окуні річкові *Perca fluviatilis*; б) щука звичайна *Esox Lucius*; в) заборонений до вилову «червонокнижний» берш *Sander volgensis* (вилучений з улову з попередженням спортсмену).

Фото Романа Новіцького.

На фідерних змаганнях з високими результатами на команду можна відзначити локацію – Орільську дамбу на Кам'янському водосховищі. Під час Чемпіонату Дніпропетровської області з ловлі риби фідером (3–4.08.2013 р.) було упіймано 11 командами спортсменів 178470 г різних видів риби, у першу чергу плітка звичайна *Rutilus Rutilus*, верховодка звичайна *Alburnus alburnus*, плоскирка звичайна *Blicca bjoerkna*, лящ звичайний *Abramis brama*, карась сріблястий *Carassius gibelio*, окунь річковий *Perca fluviatilis*, бичок-кругляк *Neogobius melanostomus*.

В інші роки ця локація відзначалася також високими кількісними показниками уловів спортсменів, тому саме такі акваторії і водойми рекомендуються для організації і проведення не тільки областних змагань, але й національних (ЧУ та КУ).

Дніпропетровською обласною федерацією риболовного спорту за період 2007–2023 роки була проведена значна організаційна робота, здійснено понад 40 змагань обласного і національного рівня, у тому числі, крім ЧДО, КДО, КУ та ЧУ, ще й титульні Фестивали, Риболовні Ігри, першості для дітей і людей з інвалідністю. На сьогодні ДОФРС разом з Київською ФРС, Федерацією риболовного спорту Харківської області є найпотужнішими риболовно-спортивними організаціями. За кількістю титулованих спортсменів зі званнями, молоді і початківців зі спортивними розрядами ДОФРС – лідер риболовного спорту в Україні.

Незважаючи на агресію російської федерації і розв'язану нею війну в Україні, Дніпропетровська обласна федерація риболовного спорту потужно розвивається, проводить у 2022–2023 році спортивні змагання, спрямовані не тільки на популяризацію спорту в регіоні, але й на підтримку Збройних сил України. Спортсмени з Дніпропетровщини планують брати участь у XX World Ice Fishing Championship-2024 у Каракорумі (Монголія).

4. ТЕНДЕНЦІЇ І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СПОРТИВНОГО РИБАЛЬСТВА В УМОВАХ МІЛІТАРНИХ ВИКЛИКІВ ТА ПІСЛЯВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ

Розвиток рибальського спорту в Україні пов'язаний із певними труднощами, залежить від багатьох правових, соціальних, організаційних, фінансових та технічних умов. За думкою багатьох дослідників, це поступовий еволюційний процес, який у різних країнах, навіть регіонах протікає неоднаково. Розвиток рибальського спорту в Україні та Дніпропетровщині зокрема залежить від популярності рекреаційного рибальства, освіченості і добробуту населення, коли рибу ловлять не для споживання, а для тренування.

Величезною гальмівною силою для рибальського спорту в Україні виступає широкомасштабна російсько-українська війна. Перш за все вона впливає на спортсменів та членів їх родин. Дехто з перших днів війни виїхав за кордон і залишився там, розірвавши зв'язки зі спортом. Деякі спортсмени загинули внаслідок воєнних дій і варварських обстрілів цивільних мирних міст України з боку РФ. Так, 14 січня 2023 року російська ракета, яка влучила у Дніпрі у будинок на Набережній Перемоги, 118, забрала життя відомої спортсменки, призера регіональних змагань Ірини Булгак, студентки заочного відділення кафедри водних біоресурсів та аквакультури ДДАЕУ (рис. 9).

Війна спаплюжила, знищила, перетворила на небезпечні безліч риболовних спортивних водойм на Харківщині (Оскольське та Печенізьке водосховища, лівий берег Сіверського Донця), Запорізькій області (Азовське море, Каховське водосховище), Дніпропетровщині (водойми Нікопольщини і Криворіжжя, Каховське водосховище), Сумщині, Луганщині, Донеччині (рр. Кальміус, Айдар, Курахівське, Старокримське, Карлівське, Клебан-Бикське, Верхньокальміуське водосховища), у Криму (Симферопольське водосховище та інші).

Рис. 9. Рибалка-спортсмен ДОФРС Ірина Булгак (1981–2023) та її місце роботи і загибелі – будинок № 118 на Набережній Перемоги, м. Дніпро.

Фото Ігоря АГЕСНКО, www.11channel.dp.ua

Навіть при звільненні нашої території від російських окупантів наслідки війни (спуск водойм, заміновані ділянки, отруєні води і ґрунти, випалені ліси тощо) будуть ще довго унеможливлювати розвиток спорту на цих територіях.

Любительське рибальство в Україні станом на початок війни розвивалося надзвичайно потужно. За підрахунками учених [30, 31, 33, 34, 57, 58], кількість організованих та стихійних рибалок тільки в Дніпропетровській області сягала не менше 200 000 осіб. Війна різко

зменшила чисельність традиційних рибалок, багато з яких виїхали за кордон чи в інші регіони країни.

Обмежило також можливості розвитку риболовного спорту в Дніпропетровській області у 2022–2023 рр. розпорядження начальника обласної військової адміністрації Валентина Резніченка від 29.03.2022 р. за № 87/0/527-22 «Про заборону використання суден та вилову водних біоресурсів на водоймах Дніпропетровської області у період воєнного стану». За цим документом була заборонена навігація на водних об'єктах Дніпропетровщини всіх різновидів плавзасобів, заборонений вилов водних біоресурсів шляхом промислового, любительського та спортивного рибальства. Всі районні військові адміністрації, на яких поклали зобов'язання вести роз'яснювальну роботу серед населення, трактували ці заборони максимально жорстко. Наприклад, в територіальних громадах Дніпропетровської області була заборонена навіть любительська риболовля з берегу на місцевих ставках і річках (за 150–250 км від фронту) (Кобяков, Новіцький, 2023).

7.08.2023 року рішенням позачергового засідання Дніпропетровської регіональної комісії з питань техногенно-екологічної безпеки і надзвичайних ситуації на водоймах Дніпропетровщини дозволили промисловий, спортивний, любительський і підводний вилов риби та інших живих біоресурсів. Але заборона на вихід на воду маломірних плавзасобів, човнів і катерів для рибалок-любителів, спортсменів та відпочиваючих Дніпропетровської області триває і донині.

Розвиток в Україні рибальського спорту як і інших неолімпійських видів утруднений нестачею фінансової підтримки спортсменів, відсутністю спрямованих інвестицій у перспективні напрямки спорту. Фактично, рибальський спорт – це дуже витратне заняття як для спортсменів, так і для чиновників. Основними статтями витрат для спортсменів є придбання екіпірування, спортивного спорядження, витрати на підготовку, тренування, участь у змаганнях. Залежно від рівня Чемпіонатів та Кубків участь

спортсмена у національних і міжнародних першостях включає вступний внесок, трансферт, проживання. Часто такі витрати, які сягають \$2000–3500, є занадто значними для спортсменів із невеликим та середнім рівнем доходів. При відсутності спонсорської підтримки рибалки-спортсмени іноді не можуть сплатити такі внески, витрати на трансферт і проживання, і змушені відмовлятися від участі у низці рейтингових змагань.

Чималих коштів потребує також організація та проведення риболовних змагань – регіонального та національного рівня. До витрат можна віднести: рекламу, придбання необхідного обладнання, оплату призів, кубків та цінних подарунків, оплату роботи команди суддів, забезпечення комфортних та безпечних умов перебування рибалок-спортсменів. Саме тому без участі спонсорів організатори змагань можуть відмовлятися від їх проведення, або значно зменшують витрати за рахунок зниження рівня організації змагання.

Треба розуміти, що риболовний спорт за масовістю ніколи не конкуруватиме з олімпійськими видами спорту, не досягне висот футболу, бейсболу, хокея, баскетбола. Але наявність в країні значної кількості водойм, захоплення активним відпочинком сотен тисяч людей завжди сприятиме притоку до рекреаційної риболовлі, а значить і до риболовного спорту, нових спортсменів (спінінгістів, фідеристів, короп'ятників, поплавочників). Обумовлюватиме збільшення лав рибалок-спортсменів і підтримка держави, ведення прозорої законодавчої політики, курс на розвиток в Україні умов для в'їзного туризму, у тому числі й рибальського.

Перспективним напрямком розвитку риболовного спорту в Дніпропетровській області є розбудова кастингових змагань – виконання на березі закидів на дальність і влучність тягарця масою 7,5 г. Цей різновид спорту був надзвичайно популярний ще 30 років тому, і залишається востребуваним у багатьох країнах світу. Змагання з кастингу можна здійснювати на стадіонах і спортивних майданчиках, демонструвати у репортажах в засобах масової інформації.

5. ОХОРОНА ПРАЦІ ТА БЕЗПЕКА У НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЯХ

Робота головного судді спортивних змагань проходила в різні сезони року (зима, весна, літо, осінь) на акваторії Дніпровського і Кам'янського водосховищ, на каналі «Дніпро-Донбас», на Фестивальному причалі м. Дніпро, на території місць базування команд – баз відпочинку «Перлина», «Рибацький стан».

5.1. Організація охорони праці

При організації роботи суддівської колегії кожен суддя допускається до роботи тільки після проходження обов'язкового відповідного інструктажу з техніки безпеки (відповідно до Типового положення «Про порядок проведення навчання та перевірки знань з питань охорони праці» [41]). Всі інструктажі з охорони праці можна поділити за часом проведення, характером на:

вступний – проводиться з усіма працівниками (суддями), які приймаються на постійну або тимчасову роботу, фіксується у журналі реєстрації проведення вступного інструктажу з техніки безпеки (форма № 1) [10];

первинний – проводиться до початку роботи, безпосередньо на робочому місці, про що робиться запис у журналі реєстрації інструктажів з техніки безпеки (форма № 2);

повторний – проводять на роботі з підвищеною небезпекою (наприклад, при роботі на кризі, на плавзасобах тощо) 1 раз у 3 місяці;

позаплановий;

цільовий.

Виконувати самостійно роботу (суддівство) можуть бути допущені особи, які не мають медичних протипоказань для виконання роботи, які отримали вступний та первинний інструктажі з ОП. Для виконання суддівства (що потребує спеціальної теоретико-практичної підготовки) особи повинні мати відповідні знання та навички.

5.2. Інструкція з охорони праці при пересуванні по кризі

5.2.1. Загальні положення

Дана інструкція поширюється на суддів риболовного спорту, які виконують роботи по кризі пішим ходом та/або із застосуванням механізованих засобів (снігоходів).

До керування механізованим засобом (снігоходом) допускаються ті члени суддівської колегії, які мають посвідчення водія на право керування транспортним засобом, а також хто пройшов у встановленому порядку медичний огляд. При русі водій снігохода повинен дотримуватись Правил дорожнього руху.

5.2.2. Вимоги безпеки перед початком робіт

Головний суддя (старший групи) зобов'язаний ознайомити учасників групи з коротко- або довготерміновим прогнозом погоди, особливостями проведення робіт на водоймі (ділянці водойми), де планується проведення змагань, пересвідчитися у наявності необхідного аварійно-рятувального інвентарю.

Особи-водії, які керують транспортним засобом (снігоходом), зобов'язані переконатися в технічній справності транспортного засобу.

5.2.3. Вимоги безпеки під час робіт

Під час руху по кризі кожен представник суддівської колегії повинен мати льодоступи, які одягаються на взуття, а також «самоспаси» (два загострених металевих штирі з руків'ям, з'єднаних між собою ланкою).

Кожна суддівська група повинна мати пішню, відрізок мотузки довжиною 50 м, засіб радіозв'язку.

На кожному транспортному засобі необхідно тримати пішню, відрізок мотузки довжиною 50 м, рятувальні жилети (відповідно до кількості пасажирів), аптечку першої допомоги. Пересування на транспортному засобі (снігоході) дозволяється пасажиром тільки з надягнутими і застібнутими рятувальними жилетами.

Пересування по кризі пішком і на транспортному засобі забороняється при товщині криги менше 10 см. При визначенні товщини криги вимірюється тільки міцна крига. При наявності на кризі води навантаження на поверхню льоду повинне бути знижене на 50%.

Забороняється вихід на поверхню замерзлої водойми (її ділянки) при будь-яких видах робіт менше двох осіб.

Забороняється підходити до краю криги ближче 5 м, а на транспортному засобі – під'їжджати ближче 10 м до краю криги.

Обстеження криги обов'язково проводиться під час першого виходу на поверхню замерзлої води, на ділянках водойм із сильною течією, при тривалих відлигах, при наявності води на кризі.

Під час руху водій транспортного засобу зобов'язаний обирати швидкість руху, що забезпечує безпеку людей. Під час пересування по схилах, на з'їзді на кригу необхідно дотримуватися обережності у керуванні транспортного засобу, щоб уникнути перекидання.

5.2.4. Вимоги безпеки при аварійній ситуації

При потраплянні в прорубану ополонку або при провалюванні через тонку кригу людині необхідно швидко розкинути руки і намагатися утриматися на поверхні криги. Потім треба повернутися на спину і опертися на руки. За можливістю треба дістати «самоспаси» і намагатися підтягнутися на штирях, щоб самостійно вибратися з небезпечного місця.

Якщо один із членів групи провалився під кригу, інші члени групи повинні наближатися до небезпечного місця повзком, і за допомогою всіх наявних підручних засобів допомагають людині виповзти на кригу, перетягнути його у безпечне місце.

5.2.5. Вимоги безпеки після закінчення робіт

Після закінчення робіт і повернення на базу відповідальні особи повинні здати аварійно-рятувальний інвентар.

5.3. Надання першої допомоги людині при утопленні

Необхідно з постраждалого швидко зняти одяг, очистити йому ротову порожнину від грязі та твані пальцем.

Видалити з дихальних шляхів та шлунка воду, для чого положіть постраждалого поперек свого коліна та натискайте руками на спину з проведенням штучне дихання.

Коли постраждалий почав дихати, його можна транспортувати, обгорнувши теплим одягом (ковдрою), додому або в лікувальний заклад. Під час транспортування дайте йому теплого чаю або кави.

Одночасно з наданням першої допомоги треба викликати лікаря.

5.4. Надання першої допомоги при пораненнях та забиттях

При порізах необхідно очистити рану марлевим тампоном, змастити йодом, накладіть пов'язку при кровотечі. Не дозволяється рану промивати водою та зав'язувати хусткою, яка вже використовувалася.

При пораненні руки необхідно підняти її вгору, а при пораненні ноги треба лягти і підняти ногу догори. Потім накладається вище рани турнікет (джгут з ременя або рушника, хустки), який утримується до зупинки кровотечі. На турнікеті необхідно позначити час накладання.

При забитті треба покласти постраждалого, на забите місце накласти пов'язку та поверх неї покласти холодний компрес.

При пораненнях та переломах кісток черепа постраждалому треба змазати йодом кінці рани, на рану накласти стерильну пов'язку.

Після надання першої допомоги постраждалого необхідно доставити в лікарню [10].

ВИСНОВКИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ

1. Відправною точкою для офіційного існування в незалежній Україні риболовного спорту є надання юридичного статусу Київській федерації риболовного спорту (КФРС) 30 січня 1998 року.

2. У 2001 році Київська Федерація риболовного спорту на договірних засадах бере участь у першому для незалежної України Чемпіонаті світу за Правилами FIPSeD.

3. У 2002 році зареєстрована громадська організація «Федерація риболовного спорту України» (ФРСУ), яка об'єднує обласні федерації рибальського спорту (створювалися у 2003–2012 рр.).

4. На початку 2000-х в Україні розпочинаються численні спортивні змагання з різних напрямів риболовлі (лов риби поплавковою вудкою, лов риби з льоду на мормишку, лов риби спінінгом з берега та з човна, лов риби фідером, лов коропа).

5. Рибальський спорт в Україні до початку широкомасштабного вторгнення росії знаходився на піку розвитку. У 2018–2021 рр. у різних дисциплінах на світових першостях збірні України вибороли понад 10 нагород різного гатунку.

6. Незважаючи на війну, 2022–2023 роки виявилися найбільш продуктивними для українського рибальського спорту. У 2022–2023 рр. жіноча збірна України ставала золотим і срібним призером Чемпіонатів світу з короп-фішингу. У жовтні 2022 року чоловіча збірна України стала віце-чемпіоном світу зі стріт-фішингу. У лютому 2023 року національна збірна України з ловлі риби на мормишку виборює золото на *19th World Ice Fishing Championship*.

7. В оновленому світовому рейтингу «Ice Fishing World Championship» (2017–2023) збірна України виборола перше місце, а три спортсмени України – Олексій Зайко (м. Дніпро), Віталій Стадніченко (м. Дніпро), Павло Хвас (м. Луцьк) – входять у ТОП-10 рейтингу найсильніших спортсменів світу із зимової риболовлі.

8. Громадська організація «Дніпропетровська обласна федерація риболовного спорту» (ДОФРС) зареєстрована Дніпропетровським обласним управлінням юстиції у 2007 році. На сьогодні ДОФРС є однією з найбільших і найтитулованіших регіональних федерацій в Україні. До її складу входять понад 70 рибалок-спортсменів, з яких 30 мають звання кандидатів у майстри спорту (КМСУ), 14 – майстри спорту України (МСУ), 5 – майстри спорту України міжнародного класу (МСМК) і два заслужені майстри спорту України з риболовлі.

9. З моменту створення Дніпропетровська обласна федерація риболовного спорту провела понад 40 змагань обласного і національного рівня, у тому числі, крім ЧДО, КДО, КУ та ЧУ, ще й титульні Фестивалі, Риболовні Ігри, першості для дітей і людей з інвалідністю.

10. Відповідно до кількісних показників найбільші усереднені улови фіксуються для змагань зі спінінгу з човна (Чемпіонат України на Кам'янському водосховищі) та фідеру (Кубок Дніпропетровської області, Орільська дамба, Кам'янське водосховище). Саме такі акваторії є перспективними для здійснення спортивних змагань національного масштабу у подальшому.

11. Величезною гальмівною силою для рибальського спорту в Україні і Дніпропетровщини зокрема виступає широкомасштабна російсько-українська війна, яка впливає на мобільність спортсменів і навіть на їхнє життя.

12. Розвиток в Україні рибальського спорту як і інших неолімпійських видів утруднений нестачею фінансової підтримки спортсменів, відсутністю спрямованих інвестицій у перспективні напрямки спорту.

13. Незважаючи на агресію російської федерації і розв'язану нею війну в Україні, Дніпропетровська обласна федерація риболовного спорту потужно розвивається, проводить у 2022–2023 році спортивні змагання, спрямовані не тільки на популяризацію спорту в регіоні, але й на підтримку Збройних сил України.

14. В майбутньому перспективним напрямком розвитку риболовного спорту в Дніпропетровській області є розбудова кастингових змагань.

15. У післявоєнний період наявність в Україні значної кількості водойм, захоплення активним відпочинком сотен тисяч людей сприятиме притоку до риболовного спорту нових спортсменів (спінінгістів, фідеристів, короп'ятників, поплавочників). Обумовлюватиме збільшення лав рибалок-спортсменів і підтримка держави, ведення прозорої законодавчої політики, курс на розвиток в Україні умов для в'їзного туризму, у тому числі й рибальського.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Агєєнко І. М., Новіцький Р. О. Розвиток і перспективи спортивного рибальства в Україні // Розвиток суспільства та науки в умовах цифрової трансформації: мат-ли V Міжнар. студ. наук. конф. (м. Умань, 2 лютого 2024 р.). Вінниця: ТОВ «УКРЛОГОС Груп», 2024. С. 48–49. <https://archive.liga.science/index.php/conference-proceedings/issue/view/inter-02.02.2024/62>
2. Бузевич І. Ю. Результати вселення рослиноїдних риб у дніпровські водосховища. *Рибогосподарська наука України*. 2011. № 4. С. 4–9.
3. Бузевич І. Ю., Максименко М. Л., Новіцький Р. О., Христов О. О. (2022). Методичні підходи до збору інформації щодо оцінки інтенсивності любительського рибальства. *Рибогосподарська наука України*. 4 (62). С. 3–22.
4. Булахов В. Л., Новіцький Р. О., Христов О. О. Іхтіологічні та рибогосподарські дослідження на Дніпровському водосховищі. *Вісник ДНУ. Біологія, екологія*. 2003. Вип. 11. Т. 2. С. 7–18.
5. Водний кодекс України // Відомості Верховної Ради. 1995. № 24, ст. 189. Введений в дію постановою ВР № 214/95-ВР від 06.06.95.
6. Водний фонд України: штучні водойми – водосховища і ставки: Довідник (за ред. В. К. Хільчевського, В. В. Гребеня). Київ: Інтерпрес, 2014. 164 с.
7. Дворецький А. І., Байдак Л. А., Новіцький Р. О. Про Програму розвитку рибного господарства Дніпропетровської області на 2020–2025 роки. *Сучасні проблеми теоретичної та практичної іхтіології*: матеріали XIII Міжнар. іхтіол. наук.-практ. конф. (м. Харків, 17–19 вересня 2020 р.). Харків, 2020. С. 68–73.
8. Дворецький А. І., Новіцький Р. О., Байдак Л. А. Еколого-економічна концепція сталого розвитку рибного господарства Придніпров'я. *Сучасні проблеми теоретичної та практичної іхтіології*: матеріали XII іхтіол. наук.-практ. конф. (Дніпро, 26–28 вересня 2019 р.) / за заг. ред. Р. О. Новіцького. Дніпро: Акцент ПП, 2019. С. 79–82.

9. Дудник С. В., Глебова Ю. А. Оцінка впливу різних способів рибальства на стан іхтіофауни внутрішніх водойм України. *Рибогосподарська наука України*. 2010. № 4. С. 65–69.
10. Жидецький В. Ц. Основи охорони праці: підруч. 3 вид., перероб. і доп. Львів: Укр. акад. друкарства, 2006. 336 с.
11. Закон України «Про тваринний світ» від 13.12.2001 р. № 2894-III, ст. 27, 34, 37.
12. Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища від 25.06.1991 р. № 1264-XII.
13. Закон України «Про рибне господарство, промислове рибальство та охорону водних біоресурсів» № 3677-VI від 08.07.2011 р.
14. Закон України «Про рибу, інші водні живі ресурси та харчову продукцію з них». Відомості Верховної Ради України, 2003, № 15, ст.107.
15. Закон України «Про фізичну культуру і спорт». Відомості Верховної Ради України. 1994. № 14. ст. 80.
16. Закон України «Про Червону книгу України». Відомості Верховної Ради України, 2002, № 30, ст. 20.
17. Інформаційно-аналітичні матеріали щодо стану економічних показників рибного господарства України та ЄС / Ю. Є. Шарило, Н. М. Вдовенко, М. М. Павленко та ін. Київ: НУБіП, 2017. 32 с.
18. Кодекс практики любительського риболовства. FAO. 2008. Режим доступу: <http://www.fao.org/3/a-i0363r.pdf>.
19. Лапач С. Н., Чубенок А. В., Бабич П. Н. Статистика в науке и бизнесе. Київ: МОРИОН, 2002. 640 с.
20. Максименко М. Л. Розмірна характеристика риб з уловів рибалок-любителів на Каховському водосховищі. *Рибогосподарська наука України*. 2015. № 1. С. 71–80.
21. Максименко М. Л., Рудик-Леуська Н. Я. Склад уловів підводних мисливців на Каховському водосховищі. *Биологический вестник МГПУ им. Богдана Хмельницкого*. 2013. № 3 (3). С. 183–193.

22. Методи гідроекологічних досліджень поверхневих вод / О. М. Арсан, О. А. Давидов, Т. М. Дьяченко та ін.; за ред. В. Д. Романенка. Київ: Логос, 2006. 408 с.
23. Методи іхтіологічних досліджень: навчальний посібник / Пилипенко Ю. В. та ін. Херсон: Олді-Плюс, 2017. 432 с.
24. Методика збору і обробки іхтіологічних і гідробіологічних матеріалів з метою визначення лімітів промислового вилову риб із великих водосховищ і лиманів України. Київ: ІРГ УААН, 1998. 47 с.
25. Мовчан Ю. В. Риби України (визначник-довідник). Київ: Золоті ворота, 2011. 444 с.
26. Мухін В. М. Аналіз досвіду Польщі в області державного регулювання любительського і спортивного рибальства та необхідність його впровадження в Україні // Сучасні аспекти науки: VII т. кол. монографії / за ред. Є. О. Романенка, І. В. Жукової. Київ, Братислава: ФОП КАНДИБА Т. П., 2021. С. 43–53.
27. Мухін В. М. Обґрунтування необхідності ефективного державного регулювання любительського рибальства в Україні // Державне управління: удосконалення та розвиток. 2019. № 3. URL: <http://www.dy.nauka.com.ua/?op=1&z=1408>
28. Мухін В.М., Новіцький Р.О. Нагальні питання державного регулювання любительського рибальства в Україні. *Сучасні проблеми теоретичної та практичної іхтіології*: Мат-ли XII Міжнар. іхтіол. науково-практ. конф. (Дніпро, 26–28 вересня 2019 р.). За заг. ред. Р.О. Новіцького. Дніпро: Акцент ПП, 2019. С. 145–146.
29. Новіцький Р. О. Рекреаційне рибальство в Україні: масштаби, обсяги, розвиток. *Екологія та природокористування: збірник наукових праць*. 2015. Т. 19. С. 148–156.
30. Новіцький Р. О., Байдак Л. А. Дніпропетровська гідробіологічна школа. Історичні аспекти розвитку наукових досліджень рекреаційного рибальства в Україні. *Сучасні проблеми теоретичної та практичної*

іхтіології: матеріали XIV Міжнар. іхтіол. наук.-практ. конф. (Харків, 23–25 вересня 2021 р.). Харків: Факт, 2021. С. 119–125.

31. Новіцький Р. О., Кочет В. М., Байдак Л. А. Зоологічні та іхтіологічні дослідження Дніпропетровської гідробіологічної школи техногенно трансформованих прісноводних екосистем водойм Придніпров'я. *Водні біоресурси та аквакультура*. 2021. № 2. С. 227–246.

32. Новіцький Р. О., Максименко М. Л. (2022). Термінологічний довідник з любительського та спортивного рибальства. Дніпро: ЛІРА. 80 с.

33. Новіцький Р. О., Максименко М. Л., Гончаров Г. Л., Кобяков Д. О. Любительське рибальство в Україні: монографія. Дніпро: Ліра, 2022. 200 с.

34. Новіцький Р. О., Дворецький А. І., Христов О. О. Ретроспектива і сучасний розвиток рибного господарства у Придніпровському регіоні // Розвиток Придніпровського регіону: агроекологічний аспект: монографія. Дніпро: ЛІРА, 2021. С. 80–125.

35. Новіцький Р.О. Малий ілюстрований атлас прісноводних риб України – об'єктів рекреаційного рибальства. Видання друге, перероб. і доповн. Дніпро: Ліра, 2021. 48 с.

36. Положення «Про Єдину спортивну класифікацію України» / Риболовний спорт. Чоловіки та жінки // Затверджено Наказом Мінсім'ямолодьспорту України № 1088 від 07.04.2006. С. 236–237.

37. Правила любительського і спортивного рибальства // Затверджені наказом Міністерства аграрної політики та продовольства України 19.09.2022, № 700 /Зареєстровані в Мін'юстиції України 16.11.2022 за № 1412/38748.

38. Рішення Дніпропетровської обласної ради «Про затвердження Переліку рідкісних видів, що перебувають під загрозою зникнення на території Дніпропетровської області» від 19 березня 2002 р. № 526-22/XXII.

39. Романенко В.Д. Основи гідроекології. Київ: Обереги, 2001. 728 с.

40. Сербов М. Г., Шекк П. В. Організація спортивного і любительського рибальства та створення культурних рибних господарств: Підручник. Херсон: ФОП Панов А. М., 2017. 484 с.
41. Типове положення «Про порядок проведення навчання та перевірки знань з питань охорони праці», затверджене Держнаглядом охорони праці України від 26.01.05 р. № 15.
42. Червона книга Дніпропетровської області (Тваринний світ) / за ред. О.Є. Пахомова. Дніпропетровськ: ТОВ «Новий Друк», 2011 р. 488 с.
43. Червона книга України. Тваринний світ / за ред. І. А. Акімова. Київ: Глобалконсалтинг, 2009. 600 с.
44. Arlinghaus R., Cooke S. J. Global impact of recreational fisheries. *Science*. 2005. Vol. 307. Is. 5715. P. 1561–1563.
45. Arlinghaus R., Cooke S. J. Recreational fisheries: socioeconomic importance, conservation issues and management challenges. *Recreat. Hunt. Conserv. Rural livelihoods Sci. Pract.* 2009. P. 39–58.
46. Arlinghaus R., Cooke S. J., Potts W. Towards resilient recreational fisheries on a global scale through improved understanding of fish and fisher behavior. *Fisheries Management and Ecology*. 2013. Vol. 20. Is. 2–3. P. 91–98.
47. Boukal D. S., Jankovský M., Kubečka J., Heino M. Stock-catch analysis of carp recreational fisheries in Czech reservoirs: Insights into fish survival, water body productivity and impact of extreme events. *Fisheries Research*. 2012. Vol. 119–120. P. 23–32.
48. Cooke S. J., Cowx I. G. The Role of Recreational Fishing in Global Fish Crises. *BioScience*. 2004. Vol. 54 (9). P. 857–859.
49. Eschmeyer W. N. Catalog of Fishes. San Francisco: California Academy of Science, 1998. Vol. 1–3. 448 p.
50. FAO. 2012. Technical guidelines for responsible fisheries: recreational fisheries. Rome. 192 pp.
51. FAO. Inland recreational fishing. 2018. URL: <http://www.fao.org/inland-fisheries/topic/detail>.

52. Fresh Water International Sport Fishing Federation <https://www.fips-ed.com/>
53. Giovos I., Keramidas I., Antoniou C., Deidun A. et al. Identifying recreational fisheries in the Mediterranean Sea through social media. *Fisheries Management and Ecology*. 2018. Vol. 25. Is. 4. P. 287–295.
54. <https://www.igfa.org/Resources/E-Newsletters>
55. Lewin W.-C., Weltersbach M. S., Ferter K., Hyder K., Mugerza E., Prellezo R. Potential Environmental Impacts of Recreational Fishing on Marine Fish Stocks and Ecosystems. *Reviews in Fisheries Science & Aquaculture*. 2019. Vol. 27. Issue 3. P. 287–330.
56. Nelson J. S., Grande T. C., Wilson M V. H. *Fishes of the world: 5th Edition*. New York–Singapore: J. Wiley&Sons, 2016. 752 p.
57. Novitskiy R. O., Horchanok A. V. (2022). Fish farming and fishing industry development in the Dnipropetrovsk region (Ukraine): current problems and future prospects. *Agrology*. 5 (3). P. 81–86.
58. Novitskyi R. O., Bajdak L. A. The program for the development of the fisheries of the Dnipropetrovsk region // New impulses for the development of natural sciences in Ukraine and EU countries: Collective monograph. Riga, Latvia: Baltija Publishing. 2021. P. 106–134.
59. Pianka E. R. The structure of lizard communities. *Annual Review of Ecology and Systematics*. USA: Texas, 1973. Vol. 4. P. 53–74.
60. Pielou E.C. *Mathematical Ecology*. New York: John Wiley & Sons, 1977. 385 p.
61. Zar J. H. *Biostatistical Analysis (5th edn.)* NJ: Pearson Prentice-Hall, Upper Saddle River, 2010. 960 pp.
62. <https://fsfu.com.ua/documents>
63. <https://interfax.com.ua/news/sport/965206.html> – у 2023 році звань «Майстер спорту» було позбавлено 26 спортсменів
64. <http://www.rybsvaz.cz>

Робота головного судді спортивних змагань ДОФРС Ігоря АГЕСНКА

